

מדרשת שדה בוקר קמפוס חינוכי - קהילתי לצעירי הארץ והתפוצות

תכנית ראשונית להכפלת מספר משתתפי התכניות תוך חמש שנים
בהובלת הסוכנות היהודית לארץ ישראל:

- חיזוק החיבור בין נוער וצעירים מישראל לבני גילם מיהדות התפוצות;
- תרומה מתמשכת לפיתוח הנגב ולהעמקת הזהות היהודית - ציונית לדורות.

מסמך זה מהווה נייר כוונות ואבני דרך המבוסס על ניתוח כלכלי שנערך ע"י מר ירום אריאב, מנכ"ל משרד האוצר לשעבר, ועל ניתוח ראשוני של מר אסף גולדפרב, מתכנן ערים.

תכנית מלאה, מפורטת ומסונכרנת עם כלל הגורמים (תכנית פיזית, מודל כלכלי ותכנית פעולה חינוכית רב שנתית) תוגש בתוך כשלושה חודשים מאישור עקרוני של מתווה זה על ידי הממשלה.

מוגש לממשלת ישראל ע"י הסוכנות היהודית לארץ ישראל

2 דצמבר, 2025

תמצית מנהלים

- מדרשת שדה בוקר בנגב היא אחד הביטויים המוחשיים ביותר לחזונו של דוד בן גוריון - יצירת מרכז חינוכי וערכי בלב המדבר, המחזק את אהבת הארץ, האחריות החברתית והיכולת ליצור את החיבור הנדרש בין ישראל לצעירים יהודים מהתפוצות.
- הסוכנות היהודית מבקשת, בשותפות עם ממשלת ישראל, להוביל מהלך אסטרטגי של הצמחת המדרשה לקמפוס חינוכי - קהילתי משמעותי לצעירי הארץ והתפוצות, שבמרכזו:
- **הכפלת מספר המשתתפים** בכל התכניות החינוכיות והקהילתיות במדרשה בתוך חמש שנים;
 - חיזוק החיבור בין **נוער וצעירים מ ישראל** לבין **נוער וצעירים מיהדות התפוצות**;
 - תרומה מתמשכת ל**פיתוח הנגב** ולהעמקת הזהות היהודית - ציונית לדורות.

הרקע למהלך: שליחות משותפת בנגב

- הסוכנות היהודית פועלת למעלה מתשעים וחמש שנה למימוש החזון הציוני, לחיזוק הקשר עם יהדות התפוצות ולהמשך בנייתה של מדינת ישראל - במיוחד בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית. היא מפעילה כפרי נוער, מכינות, תכניות לצעירים ותכניות חיבור בין קהילות בארץ ובעולם, ופועלת בשותפות מלאה עם משרדי הממשלה.
- מדרשת שדה בוקר משתלבת באופן טבעי במפת השליחות הזו:
- ממוקמת בלב הנגב, אזור בעל חשיבות לאומית, חברתית וביטחונית;
 - מחוברת למורשת דוד בן גוריון ולרעיון "להפריח את השממה" באמצעים חינוכיים וערכיים;
 - מהווה מוקד משיכה טבעי לנוער וצעירים מהארץ ומקהילות יהודיות ברחבי העולם.

ממשלת ישראל, המבקשת להסדיר מחדש את חלקה בבעלות על המדרשה, יוצרת בכך **הזדמנות למהלך משותף**: מיצובה של המדרשה כקמפוס חינוכי - קהילתי מוביל בנגב, תחת הנהגת גוף לאומי שמחבר באופן ייחודי את הנגב, החינוך ויהדות התפוצות.

החזון החינוכי: קמפוס חי לחיבור ישראל - תפוצות

חזון הסוכנות היהודית למדרשת שדה בוקר הוא יצירת **קמפוס חינוכי - קהילתי שוקק חיים בלב הנגב**, המתבסס על הפעילות הקיימת ומרחיב אותה משמעותית. הקמפוס יכלול:

- **מרכז אירוח חינוכי חווייתי** אליו יגיעו קבוצות תלמידים, חניכים ומשלחות מכל רחבי הארץ לחוויות שטח, לימוד ופעילות קהילתית, מתוך חיבור לסביבה המדברית ולמורשת בן גוריון.
- **בית ספר ופנימייה כחלק מרשת כפרי הנוער של הסוכנות** עם דגש על מצוינות לימודית, אחריות חברתית ושילוב תלמידים מהפריפריה הגיאוגרפית והחברתית.
- **מכינה ותכניות לצעירים מהפריפריה** שיכשירו דור מוביל של צעירים המחויבים לחברה הישראלית, לשירות משמעותי ולחיים של עשייה חברתית.
- **תכניות שנת שירות** וקומונות של צעירים שיחיו ויפעלו במדרשה ובסביבתה, ידריכו קבוצות, יובילו פרויקטים קהילתיים ויהיו שותפים לבניית חיי קהילה תוססים במקום.
- **תכניות לנוער וצעירים מיהדות התפוצות** סמינרים, תכניות עומק ותכניות "מסע" שיביאו אלפי משתתפים בשנה לחוויה מחברת ומשמעותית בישראל, מתוך קשר אישי עם בני גילם הישראלים ונגיעה ישירה בחיי היומיום בנגב.

יעד החזון הוא **הכפלת מספר המשתתפים בכל המסגרות הללו תוך חמש שנים ותוך שמירה על איכות חינוכית גבוהה ועל אווירה קהילתית חמה ותומכת**.

יסודות המהלך: אחריות לטווח ארוך

כדי שהחזון יתממש להבשלה מלאה, נדרשים כמה מרכיבים מרכזיים:

א. העברת הבעלות לסוכנות היהודית

הסוכנות היהודית מבקשת כי מניות המדינה במדרשה (60%) יועברו אליה, כך שהמדרשה תהפוך לקמפוס חינוכי בניהול גוף ציוני - לאומי, שמטרתו המוצהרת היא חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות ופיתוח אזורי של הפריפריה. העברת הבעלות נחוצה על מנת לגייס תורמים ושותפים מהקהילות היהודיות ברחבי העולם, מרכיב חיוני לפיתוח משמעותי של המקום. המדינה תמשיך להיות שותפה:

- בקביעת יעדים חינוכיים;
- בתיאום עם משרדי החינוך, הנגב והגליל, האוצר וגופים נוספים;
- בפקוח ובהבטחת עמידה בייעוד הציבורי של המדרשה.

ב. שמירת הקרקעות בידי המדרשה

החזון כולו נשען על **שימוש אחראי במשאב הקרקע** כבסיס לחיזוק השליחות החינוכית. כדי שנוכל להכפיל את הפעילות, להרחיב את אפשרויות הלינה והאירוח ולהבטיח תשתית יציבה לדורות - נדרש שכל הקרקעות הרלוונטיות למתחם המדרשה יישארו בידה, בחכירה מוסדרת וארוכת טווח. ללא שמירה על שלמות הקרקע, לא ניתן יהיה:

- להרחיב את התשתיות החינוכיות והקהילתיות בהיקף הנדרש;
- לפתח מוקדים משלימים של מגורים, אירוח וקהילה;
- לבנות בסיס הכנסות שישירת את הייעוד החינוכי של המקום לאורך השנים.

ג. גיוס תורמים ושותפים לפיתוח תשתיות חינוך וקהילה

במטרה להכפיל את מספר המשתתפים, נדרשות השקעות הון משמעותיות **בהיקף עשרות מיליוני ₪**, כוונת הסוכנות לפעול לגיוס מהיר של הסכומים הנדרשים לצורך:

- שדרוג והרחבת פנימיות וכיתות;
- התאמת תשתיות אירוח לקבוצות גדולות מהארץ ומתפוצות;
- פיתוח מרחבים קהילתיים, חינוכיים ותרבותיים שיתנו מענה לצרכים של בני נוער וצעירים לאורך כל השנה.

ד. תשתית כלכלית תומכת שליחות

הפעילות החינוכית היא ליבת ההווה של המדרשה, אך כדי שתוכל לצמוח ולהישען פחות על תקציבי הפעלה שוטפים, יש צורך **בבסיס הכנסות קבוע**.

פיתוח מדורג של נדל"ן במתחם - מגורי צוות, מתחמי אירוח לקבוצות, שימושים קהילתיים ומקומות עבודה מקומיים – יאפשר:

- מימון יציב של הפעילות החינוכית;
- תחזוקה ושדרוג מתמשך של התשתיות;
- יצירת יציבות כלכלית שתבטיח שהחזון החינוכי יעמוד במרכז גם בעתיד.

כל פיתוח ייעשה ברוח המקום, בתיאום עם המדינה, ותוך שמירה על צביון חינוכי - קהילתי של הקמפוס.

תרומת המהלך למדינת ישראל

המהלך המוצע תורם באופן ישיר ליעדי המדינה:

- **פיתוח הנגב:** יצירת מוקד חינוכי - קהילתי חי המייצר מקומות עבודה, מושך משפחות צעירות ומחזק את האזור.
- **חיזוק החברה הישראלית:** מתן הזדמנויות לנוער מהפריפריה, טיפוח מנהיגות צעירה והעמקת תחושת האחריות ההדדית.
- **חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות:** יצירת חוויות משמעותיות של חיבור לישראל, המבוססות על מפגש ישיר, חיים משותפים ושותפות אמיתית.
- **המשך מימוש מורשת בן גוריון:** חיבור בין חזון ציוני היסטורי לבין אתגריה העכשוויים של ישראל והעם היהודי.

מה נדרש בשלב זה מן הממשלה

בשלב הנוכחי מבקשת הסוכנות היהודית מממשלת ישראל:

- א. הכרה עקרונית בסוכנות היהודית** כגורם אליו יועברו מניות המדינה במדרשת שדה בוקר, הן לאור מעמדנו הרגולטורי כמוסד לאומי המחזיק במעמד ייחודי מול המדינה מכוח חוק מעמד הסוכנות, אמנה עם מדינת ישראל והוראות התכ"ס להתקשרויות עימה, והן לאור החזון והניסיון עתיר שנים של הסוכנות בקידום מטרות ציבוריות זהות למטרות המדרשה ולאור התחייבותנו להמשיך להפעיל את החברה בהתאם למטרותיה, בשיתוף פעולה עם יד בן גוריון המחזיקה ב 40% ממניות החברה.
- ב. הנחיה לקידום הסדרה מהירה של הזכויות בקרקע,** כך שכל הקרקעות הנדרשות לפעילות המדרשה ולפיתוחה העתידי כמפורט לעיל, יועמדו לידי המדרשה בחכירה ארוכת טווח.
- ג. קידום עבודת מטה משותפת עם משרדי הממשלה הרלוונטיים,** שתאפשר לנו להציג **תכנית מפורטת בתוך שלושה חודשים**, הכוללת תכנון פיזי, מודל כלכלי ומפת דרכים חינוכית - קהילתית מעשית.

הסוכנות היהודית מאמינה כי בזכות שיתוף הפעולה הפורה עם מדינת ישראל, החיבור הייחודי למורשת בן גוריון, הרשת הרחבה של קהילות יהודיות ברחבי העולם והניסיון בהובלת קמפוסים חינוכיים בנגב - היא הגוף היחיד שיכול לממש חזון רחב ההיקף של **הכפלת מספר המשתתפים במדרשה בתוך חמש שנים**, לטובת הנגב, מדינת ישראל ועם ישראל כולו ולהמשך הפצת מורשתו, חזונו וערכיו של דוד בן גוריון.